

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampiljko dot. organizacije.Člani strokovnih organizacij,
priključeni Strokovni komi-
teti za Slovenijo, dobivajo
list brezplačno.

Rekopisni se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

Uredništvo in uprava
Ljubljana, poštni predal 290.Čekovni račun št. 13.562,
Telefon interurban št. 3470.

Davčna obremenitev delavskih mezd

Te dni je bila anketa Delavskih zbornic v Beogradu, kjer se je razpravljalo o zakonu o minimalnih mezdah in o davčni obremenitvi delavskih mezd. Sodrug Uratnik je referiral o tem vprašanju prav izčrpno. Zakon je upeljal progresivno obremenitev delavcev in nameščencev. Najmanjši zaslužki so obremenjeni z 1% davkom, dočim so na pr. zaslužki od 2500 Din obremenjeni s 5%. To je posebno važno zato, ker tak način davkov obremenjuje mnogo bolj nizke dohodke. Posredni davki (monopoli, trošarina, carina, davki) so dvakrat večji, nego neposredni davki. Breme tega davka v resnici ravnopravno pada na vse državljanke ne glede na njihove dohodke. Ko se pogleda to in zveže z dohodki, potem se vidi, da so nizke mezde obremenjene s posrednimi davki za celih 10%, medtem, ko je povprečna obremenitev vseh dohodkov, malih in velikih komaj za 3%. Zato je brez dvoma potrebno in pravično, da se vsaj pri plačevanju posrednih davkov delavske mezde razbremenijo. Ali zakoni, ki so se med tem izvajali, kakor uslužbenki davek, kuluk in socialni davki niso bili pravilno progresivno določeni, nego nasprotno, vsi zaslužki delavcev in nameščencev so se obremenjevali z vsemi davki.

Tako na pr. je 1% davek na vse delavske mezde, ki se je pobiral, bil v resnici pri nizkih delavskih mezdah 100%, med tem ko je davek od plače od 2500 Din naprej začel se le 20%. Enako je z davkom za kuluk. V Dravski banovini je uveden specialni davek 1% na mezde industrijskega delavstva, takozvani Bednostni fond. Ali za porabo tega fonda se daje samo 20% nezaposlenim delavcem, a 80% pa kmečkim občinam in uradnikom, torej tistemu sloju, ki tega davka ne plačuje.

S temi davki se dela delavcem in nameščencem velika krivica. Res je, da je temu kriva slaba politična strnjnost delavskega razreda, vendar so delavci tudi državljan, enakopravni pred zakoni, naj se jih torej ne obremenjuje hujše od premožnih. Kaj zahtevamo?

Zahtevamo, da se davek po § 37. zakona o samoupravnih cestah povsod, kjer še obstoji, ukine in da se uredi zgradba in vzdrževanje cest na sodobni in pravičnejši podlagi.

Zahtevamo, da se ukine davek po § 14, lit. 4 finančnega zakona, ki je vnešen tudi v finančni zakon za bodoče leto in ki je sedaj v razpravi v Narodni skupščini. V finančni zakon je namreč zopet vnešen tekst davka, ki delavce od tega davka oprošča. Državni svet je v jasnem tekstu razsodil, da ta davek, 1% davek ne sme biti pobiran od delavca. Zahtevamo, da se zakon spoštuje in da ga davčne uprave ne kršijo in da so delavci oproščeni od tega davka. To zahtevamo tem bolje, ker je to tudi izrek Državnega sveta in ker davčna uprava ne spoštuje niti tega izreka.

Socialni fond pri samoupravnih oblastvih za pomoč nezaposlenih so potrebni. Mi smo ustvaritev takih fondov vedno zahtevali. Ali moram povdariti, da je nezaposlenost tako težak problem, da se sredstva za nezaposlene ne morejo zbirati samo od industrije in od industrijskega delavstva. Več kakor 20% bivših obrtnih in industrijskih delavcev je pri nas danes brez dela. Ako naj skrbita za nezaposlene samo ti dve vrsti dohodkov, bi se moral davek za to podvojiti, ker le tako bi bilo kolikor toliko mogoče pomagati nezaposlenim.

Delavstvo je postavilo svoje zahteve

V Beogradu se je vršil kongres Delavskih zbornic, delavski parlament je zboroval in postavil važne zahteve. Strokovno komisijo za Slovenijo je zastopalo 5 zastopnikov. Na kongresu so bili navzoči zastopniki vseh zainteresiranih ministrstev.

Referat tajnika ljubljanske Delavske zbornice s. Uratnika o davčni preobremenitvi delavstva je vzbudil splošno pozornost, ker je pokazal, kako se tolmačijo določbe zakonov in da se nezakonito obdavčuje delavske dohodke.

S. Krekić je referiral glede minimalnih delavskih mezd. Zahteva izvedbo posebnega zakona, po katerem naj bi se osnovali pri vsaki banovini posebni odbori, sestojeci iz zastopnikov delavcev in delodajalcev. Za vsako gospodarsko panogo naj bi ti odbori posebej določali obvezne minimalne mezde, da bi se na ta način obenem preprečila tudi nelojalna konkurenca med posameznimi podjetji. Vse to pa se sme vršiti s sodelovanjem strokovnih organizacij in se mora tudi omogočiti povsod organiziranje delavstva.

Debata o brezposelnih pa je trajala pozno v noč in zahtevala izdatnejše podpiranje brezposelnih in uvedbo večjih javnih del, pri katerih morajo biti zaposleni v prvi vrsti brezposelni.

Zato je potrebno, da nosijo breme krize enako vsi družabni sloji sorazmerno svojim dohodkom.

Danes imamo primere, da se zbirajo dohodki za takšne socialne fonde samo od obrtnih in industrijskih podjetij in obrtnih in industrijskih delavcev, a porabljajo ta denar vsi družabni sloji in se pokrivajo vse socialne skrbi dotičnih samoupravnih edinic.

Če morajo na pr. za takšne fonde zbirati kraji kakor so slovenski rudarski revirji, kjer mora vzdrževati vsaki zaposleni rudar še po enega nezaposlenega ali upokojenca — še dati a sirote po vaseh, za katere izdrževanje pa bogati del vasi sploh nič ne daje in se ga z ničem ne obremenjuje — tedaj se delavstvu ne sme predbacivati nesocialnost, če takšne socialne fonde v bodoče odklanja.

In to tem bolje, če ni pri uporabi takih fondov dovolj resnosti za delavsko zaščito in so se baš s temi fondii financirala javna dela na način, ki so ogrožala delavske mezde, delavsko zavarovanje in delavsko zaščito.

To so principijelni pogledi na našo najnovejšo davčno politiko. Zbral sem več podrobnih dokumentov po nalogu ljubljanske Delavske zbornice in jih razposlal odločujočim faktorjem.

Delavci in nameščenci, žalibog, v političnem življenju nimajo odgovarjajočega političnega zastopstva. Še s stvarno kritiko jim ni lahko nastopiti. Zato moramo, vkljub vsemu, poskusiti zahtev delavstva z vso upornostjo in nepokolebljivostjo.

Po kongresu URSS-a

Pretekli mesec so se zbrali v Sarajevu delegati svobodnih strokovnih organizacij iz vseh krajev Jugoslavije, da so ocenili uspehe in neuspehe, ki jih je doživel delavski pokret v pretekli poslovni dobi in da so sprejeli zaključke ter navodila za bodoče delo.

Važen je bil ta kongres, ker je ugotovil, pod kako težkimi pogoji morajo danes delovati strokovne organizacije, v kolikor so sploh odobrene in kako velikanske žrtve mora doprinesati delavstvo, če si hoče izvojevati vsaj najosnovnejšo zaščito, medtem, ko uživajo delodajalci pri vseh institucijah največje zaščite ter jim je socialna zakonodaja, ako so v vprašanju njihovi interesi, deveta briga.

Kongres URSS-a je sprejel več resolucij, od katerih objavljamo najvažnejše:

Enotnost delavskega pokreta

1. Pregledujoč in ocenjujoč dosežanje delovanje, tretji kongres URSSJ-a s posebnim zadovoljstvom ugotavlja, da je v zadnjih treh letih, kljub najtežjim neprilikam, dosežen velik duhovni in organizacijski napredek svobodnega delavskega in nameščenskega gibanja. Kongres pozdravlja vse borbe in sodelavce na tem polju tem odobrava delovanje izvršnega odbora.

2. Kongres z zadovoljstvom pozdravlja ustvaritev koalicije vseh svobodnih delavskih in nameščenskih organizacij v socialnih ustanovah in pri akcijah splošnega razrednega značaja. V tej koaliciji vidi kongres velik korak naprej k popolni

enotnosti delavskega razreda. To doseči, bo smatral za svojo glavno nalogo.

3. Istotako kakor je odbil naval zlatih plačanih organizacij, URSSJ z isto odločnostjo odbija idejo levih elementov o takozvani enotni fronti, ki bi bila v naših razmerah samo varanje delavcev o enotnosti ter pomenila ustvarjanje neistinite situacije v delavskem gibanju. Komur gre za odkrito in pošteno delovanje na podlagi popolne notranje demokracije, brez zahrbtnih namenov in brez navodil iz central in ustanov, v katerih naš delavski razred nima nikakršnega vpliva, naj pride v naše vrste: takoj bo enakopraven in more po svojih duhovnih sposobnostih v delavskem gibanju imeti duhovni vpliv. Agentstva in celjaštva v naših organizacijah nismo trpeli, ne trpimo in ne bomo trpeli. Kongres nalaga izvršnemu odboru ter ga opozarja, da pazi na priključene organizacije, da store vse potrebno, da se bo normalni razvoj gibanja nadaljeval ter da se ideja resnične in iskrene enotnosti med delavskimi množicami čim bolj razširi.

Svoboda organiziranja

V boju za svobodo organiziranja beleži naš pokret veliko izgubo. Pod pritiskom gotovih krogov ne more delovati Ujed. Savez Železničarjev. S tem hočejo železniško zadrugo in želez. bolniško blagajno osvoboditi vsake kontrole. Kongres ugotavlja, da to ni v smislu zakonov in zahteva, da se to popravi. Krivica se je zgodila delavskemu turističnemu društvu, kateremu so bile ukinjene voz-

ne ugodnosti na železnicah, ki jih druga turistična društva uživajo. To ponižanje delavskih turistov v državljanke druge vrste je bilo izvršeno na podlagi intrig konkurenčnih društev, ki se boje, da jih delavstvo ne bi zapustilo.

In čeprav to vprašanje na videz ni važno, je pa načelno največje važnosti. Zato kongres predlaga, da se delavski turisti z ozirom na vse ugodnosti izenačijo z ostalimi.

Podpiranje nezaposlenih

Podpiranje nezaposlenih delavcev in nameščencev smatra kongres za najvažnejšo socialno nalogo. Dosedanji obseg tega podpiranja smatra kongres za absolutno nezadosten in nevdzržen. Sredstva Javnih borz dela se morajo zvišati z državnimi dotacijami oziroma socialnimi dokladami samoupravnih ustanov. Kongres predlaga, da se nemudoma izvede podaljšanje rednih podpor na dvajset tednov.

Produktivna gospodarska politika

Ukinitvev izvajanja investicijskih del, katero je odredilo Ministrstvo financ ne samo pri državnih ustanovah, marveč tudi pri samoupravah in to ravno v času, ko so javna dela najbolj potrebna, odločilno vpliva na celotno gospodarstvo in delovni trg. Kršenje zakonskih predpisov o delovnem času položaj še bolj poslabšuje. Kongres zahteva aktivno in produktivno gospodarsko politiko, omejitvev nepotrebnih izdatkov v javnih budžetih, velika investicijska dela ter dejansko omejitvev delovnega časa vsaj do one izmere, ki jo določajo sedaj veljavni zakoni.

Zaščita delavske plače

V mnogobrojnih gospodarskih strokah so nečuvvene zlorabe glede zniževanja plač, tako da je to postalo nevarno ne samo za življenje cele generacije, nego tudi za vse socialne in kulturne ustanove, ki služijo potrebam delavskih množic. Kongres predlaga sklenitev zakonitih ukrepov proti tem zlorabam in ustanovitev zavodov, ki bodo imeli pravico, da te zlorabe, ki so v škodo tudi socialnim podjetjem, odpravljajo in kaznujejo.

Davčna obremenitev mezd

Kongres zahteva, da se razbremenijo davčna obveza delavskih mezd.

Delavsko zavarovanje

Kampanjo, ki se vodi proti delavskemu zavarovanju, smatra kongres za zlonamerno in uvedeno v interesu onih, ki so proti vsaki socialni politiki v naši državi. Ne zmanjševanje, marveč razširjenje in izpopolnitev delavskega zavarovanja smatra kongres za neobhodno potrebno. Kongres zlasti zahteva uvedbo invalidskega delavskega zavarovanja, vsaj v omejenem obsegu in stopnjema njegovo izpopolnitev ter uvedbo penzijskega zavarovanja za nameščence na način, ki bo v organizatoričnem pogledu najbolj praktično in najceneje.

Da se končno preneha z obrekovanji in sumničenji ter da se opusti sistem imenovanja, zahteva kongres, da se v delavskem zavarovanju izvedejo volitve, četudi bi bili za to potrebni veliki izdatki.

Kongres odobrava delovanje predstavnikov URSSJ-a v delavskih zbornicah, delavskem, nameščenskem in rudarskem zavarovanju, javnih borzah dela, pričakujoč od njih, da zastavijo vse svoje sile in svoje sposobnosti, da te ustanove v teh težkih razmerah kar največ store za izboljšanje položaja delavskega razreda.

z ozirom na bodoči čas in na predstoječe boje pokaže jasna situacija in sedaj jo imamo. Zato, sodrugi in sodružice, hvala vam, ki ste tako moško izpovedali svojo neomahljivost in vztrajnost, dokazali ste, da marsizma še ni konec in da ga še zlepa ne bo. Zato pokonci glave, trezno presojajte položaj, ne nasedajte! SMRJ je de-

jansko obdržal svoje položaje, naše vrste so se učvrstile, ostali so vojaki, zajedavci so šli!

Tak je dejanski položaj na Jesenicah, take so »zmage« nasprotnikov, tako se pokopava marksizem in »razpada« SMRJ.

Sedaj na delo za čim boljše uspehe!

Pomožna akcija mestne občine ljubljanske

Vkljub mizernim izkušnjam, ki jih je že doživelo delavstvo, socialni politični odbor mestne uprave v Ljubljani, ki mu načeluje g. Kosem, je tudi razposlal okrožnico, v kateri pravi med drugim:

»da je za pojačanje Pomožne akcije potrebna izvedba akcije, v katero bi prispevali delodajalci po 2 Din, delojemalci pa po 1 Din mesečno, kakor je bilo to pred 2 leti. Trajala bi ta akcija 4 mesece, januar, februar, marec in april. O tem naj se vse organizacije izrečejo za izvedbo te akcije do 20. januarja 1935.

Torej vkljub mizernim izkušnjam, kako se deli tak fond, da delavstvo nima nad njim kontrole itd., ga vendar zopet hočejo uvesti in delavstvo obdavčiti še boljše kakor je že.

Delavstvo to zbiranje od njegovega beraškega zaslužka odločno odklanja. To je Strokovna komisija takoj temu odseku na občini sporočila. In je predlagala, naj se v to svrhu obremenijo bogati del občine Ljubljane, ki nosi moralno odgovornost za vso to bedo in brezposelnost.

Delavske mezde v Dravski banovini

(Po statistiki OUZD-a v Ljubljani.)

»Eden najvažnejših narodno-gospodarskih pojavov minulega leta 1934 z dalekosežnimi socialnimi posledicami je progresivno padanje delavskih plač. Dočim je zaposlenost delavstva napredovala vse leto 1934, so delavske plače nazadovale istotako vse leto. Veličino teh nasprotujočih si tendenc v razvoju zaposlenosti in plač nazorno prikazujejo takozvani letni diferenciali, to so razlike v zaposlenosti oziroma v plačah med istimi meseci dveh zaporednih let.

Leta 1934:

Mesec	Letni diferencial članstva OUZD-a v Ljubljani	(prirast »+« ozir. padec »-« povprečne dnevne zavar. mezde Din)
jan.	+ 731	-0.37
febr.	+2.221	-0.33
marec	+3.312	-0.40
april	+3.205	-0.62
maj	+3.710	-0.74
junij	+4.437	-0.69
julij	+4.403	-0.77
avgust	+4.060	-0.76
sept.	+4.010	-0.73
okt.	+4.091	-0.65
nov.	+3.649	-0.58
dec.	+3.529	-0.44

Ta pojav je toliko bolj zanimiv, ker je ves čas po vojni do konca leta 1933 obstojal paralelizem v razvojnih tendencah zaposlenosti in plač. Napredovanje oziroma nazadovanje zaposlenosti, ne pa obratno, kakor je razvidno iz sledeče tabele, katera se nanaša na prve mesece začetka gospodarske krize v letu 1930 in na nekaj mesecev ob preokretu gospodarske krize leta 1932.

Leta 1930:

Mesec	Letni diferencial članstva OUZD-a v Ljubljani	(prirast »+« ozir. padec »-« povprečne dnevne zavar. mezde Din)
jan.	+5.511	+1.39
febr.	+7.216	+1.42
marec	+7.869!!	+1.46!!
april	+7.715	+1.39
maj	+5.954	+1.24
junij	+3.307	+1.16
julij	+ 741	+0.97

Leta 1932:

Mesec	Letni diferencial članstva OUZD-a v Ljubljani	(prirast »+« ozir. padec »-« povprečne dnevne zavar. mezde Din)
junij	-15.738	-1.84
julij	-16.625	-2.20
avgust	-18.251!!	-2.41
sept.	-17.687	-2.42!!
okt.	-14.641	-2.30
nov.	-10.407	-2.01
dec.	- 7.436	-1.75

Oba letna diferenciala sta dosegla istodobno maksimum, to je marca 1930 in skoraj istodobno minimum, to je avgusta oziroma septembra 1932.

Padanje plač v letu 1934 je naše narodno gospodarstvo tako težko občutilo, da so delavske kot delodajalske organizacije predlagale zakonsko ureditev mezd (n. pr. projekt zakona o minimalnih mezdah itd.). Ako ni prišlo do tega, bo vzrok tudi ta, ker Jugoslavija ni imela primerne mezdne statistike. Različni tozadevni eksperimenti so se omejevali le na gotove kraje, obrate, poklice, to je le na relativno majhno število oseb. Mezdna statistika, katero je uvedel OUZD v Ljubljani z novim letom 1935 pa obsega vse industrijske in obrtne delavce v Dravski banovini z izjemo ru-

darjev, železničarjev in poljedelskih delavcev. Po obsegu je torej to največja mezdna statistika v Jugoslaviji, saj se nanaša na okroglo 75.000 oseb, katere so zavarovane pri OUZD-u. Statistika je ločena po ekspoziturah OUZD-a (lokalne mezde), po industrijskih skupinah (poklicne mezde) in končno je ločena še za delavce v mestih in na deželi. V bodoče bo OUZD poročal sezonske in kasneje tudi konjunkturne spremembe mezd, tako kot že dolga leta poroča o spremembah zaposlenosti delavstva.

Akoravno so šele prvi podrobnejši mezdni podatki statistično ugotovljeni, vendar smemo že z zelo veliko verjetnostjo trditi, da se bo tekom leta 1935 padanje povprečne zavarovane mezde v celoti ustavilo.

Ogromno delo, ki ga zahteva taka statistika, je in bo izvrševalo uradništvo OUZD-a poleg ostalih uradnih dolžnosti, tako da finance OUZD-a vsled tega niso in ne bodo nič obremenjene.

Povprečna dnevna zavarovana mezda v decembru

je znašala po podatkih OUZD:

	mesto	dežela
Kmetijstvo	24.04	23.52
Javni promet	39.13	15.21
Zasebna prom. podjetja	29.07	24.76
Rudarstvo	48.—	18.48
Industrija kamenja in zemlje	28.18	25.19
Kovinska industrija	30.71	26.19
Gradnja prevoznih sredstev	31.27	15.51
Kemična industrija	32.12	33.71
Centrale za proizvod. sile preskrb. z vodo	37.22	37.25

	mesto	dežela
Tekstilna industrija	28.88	25.66
Industrija papirja	24.65	32.55
Industrija kože in gume	30.34	27.27
Predelovanje kože in njenih surogatov	23.06	19.91
Gozdno žagarska industr.	24.15	20.76
Industrija za predelavo lesa in rezbarstvo	28.58	21.20
Industrija hrane in pijače	27.82	20.06
Industrija tobaka	29.72	23.71
Gostilne, kavarne in krčme	22.08	17.72
Oblačilna industrija in čiščenje	24.20	19.01
Gradnja železnic, cest, vodnih zgradb	28.75	19.78
Gradnja nad zemljo (visoke gradnje)	30.26	25.34
Grafična industrija	39.64	33.27
Higijena	23.60	21.59
Občinski obrati	29.29	27.32
Trgovina	29.03	21.70
Denarni in zavar. zavodi, samost. pisarne	34.58	31.22
Gledališča, svobodni poklici in razno	29.94	26.02
Hišna služinčad	11.48	10.12
Vse industr. skupine Din	26.17	22.50

Pod mesta so upoštevane mezde v Ljubljani, Mariboru, Celju in Kranju. Upoštevane so povprečne dnevne zavarovane mezde brez vajencev. Z vajenci so nižje in znašajo za vse industrijske skupine v mestih 24.36 Din, na deželi pa 20.31 Din.

Dejansko pa so vse mezde višje za eno petino in tudi za eno četrtno, ker pač niso vse mezde prijavljene v polni višini, deloma pa je nižja prijava posledica sistema lestvice mezd-nih razlik. Posebno so preizkuso navedene mezde hišne služinčadi zaradi nižje ocenitve mezde v naturi.

Zakonski načrt za novi red hišnih uslužbencev in uslužbenk,

ali kakor pravijo, novi poselski red so izdelali v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. Kakor izvemo, je ta načrt zelo nepopolen in ne prinaša skoraj nič novega, celo nekatere dosedanje pridobitve okrnjuje. Tendenca kapitalističnega razreda se pač javlja sedaj povsod, pritisniti delovno ljudstvo na vseh poljih in ga podrediti volji lastnikov Zlatega teleta.

V načrtu na pr. ni razlike med kvalificiranimi in nekvalificiranimi delovnimi močmi, kar mora pač danes biti v vsakem delovnem redu, Strokovnega pouka sicer za gospodinski delokrog še ni v toliki meri, da bi že bile naravnost kvalificirane delovne moči, a začetki so vsekakor tu in zato je potrebno to v poselskem redu opredeliti. Ker s tem bi se tudi podprl pouk za gospodinski poklic.

Tudi nedeljskega počitka ni v načrtu. In vendar je gospodinska pomočnica in domači uslužbenec tudi

človek in mora imeti za sebe, za svojo izobrazbo itd., prosti čas.

Določba, da mora gospodinska uslužbenka povrniti vsako škodo, ki jo napravi, je krivična. Saj se vendar škoda (da se zlomijo krožniki, itd.) največkrat zgodi nehote, slučajno, in tudi gospodinji sami.

Načrt sploh premalo upošteva težnjo in potrebo, da se dvigne gospodinska stroka in tako zagotovi napredek gospodinjstva.

Poleg tega pa je tudi treba enkrat prenehati z nazivi: služinčad, hišni posli, itd. Če so uslužbenci v drugih obrtih, delavnicah in podjetjih, zakaj bi ne bili tudi hišni, gospodinski itd. uslužbenci in pomočniki?

Delavska zbornica je to tudi od ministrstva zahtevala.

Organizacije in Delavska zbornica bodo morali odločno poseči v ta načrt, da bo odgovarjal današnjim razmeram in ščitil človeka — hišnega uslužbenca in uslužbenko.

Pregled borbe ameriškega delavstva v prošlem letu

Leto 1934. zaznamuje največje število stavk, od l. 1922. najbolj krvava stavka tekstilcev, v kateri je bilo 16 delavcev ubitih in veliko število ranjenih

Dnevnik »Prosveta« iz Chikage poroča: Ameriško delavstvo zaznamuje nekaj uspehov v pravkar končanem letu, a še več razočaranja nad NRA, od katere je ob nastopu leta mnogo pričakovalo. Borba med delom in kapitalom je bila ostra in prelite je bilo veliko delavske krvi na industrijski fronti, kajti ubitih je bilo 52 delavcev in veliko število ranjenih. Nepopolna poročila, ki krijejo prvih devet mesecev prošlega leta, kažejo 1104 stavke, največje število od leta 1922., v katerih se je borilo nad 1,500.000 delavcev. Te stavke vključujejo one v industrijah, na farmah in v trgovinah.

Dne 31. maja je poldrugi milijon tekstilnih in jeklarskih delavcev zagrozilo s stavko. Isti dan je bilo drugih 500.000 delavcev, vključivši pristaniščne delavce v pristaniščih na zapadni obali in organizirane delavce v Toledu, Minneapolisu in San Franciscu, v stavki ali pa so se pripravljali nanjo. Bila je situacija, kateri ni najti primere v zgodovini Združenih držav. Poleg tega so zagrozili s stavko tudi delavci v elektrarnah države

Ohio. Poslali so družbam ultimatum, da bo vsa država zavita v temo, ako družbe ne bodo pristale na njihove zahteve. Kompanije so se ustrašile in pristale na zahteve, ki so med drugim vključevale zvišanje mezde za dvajset odstotkov in priznanje unije.

Najbolj krvava stavka je bila stavka tekstilnih delavcev v septembru, ko je pustilo delo nad 600.000 delavcev. V tej stavki je bilo pozvanih v akcijo 40.000 miličnikov in 16 stavarjev je padlo na bojišču. Delavci v tovarnah bombaža, volne, svile, rajona in nogavic, vsi člani ene velike unije, so zastavkali proti priganjstvu in nalaganju več dela, za trideset ur dela v tednu in priznanje unije. Stavka je bila končana 23. septembra, ko je bilo objavljeno poročilo Winantovega odbora, ki ga je imenoval predsednik Roosevelt. Rezultat te stavke je bila ustanovitev tekstilnega delavskega odbora in podrejenih odborov, da proučijo zla natezalnega sistema. Poleg tega je zvezna obrtna komisija otvorila preiskavo finančne uprave tekstilne industrije, zvezni delavski department pa je odredil preiskavo

ni močne hrbtenice organiziranega delavstva, tudi take intervencije ne izzvene odločujoče.

Na cesti sem srečal več sodrugov.

»Kako je?«

Povedal sem. Tako, na kratko, suhoparno. Razumeli so. Odločni sodrugi so bili, čutili sem. Niso se vznemirili, le pritrtili so, da pač pri takih razmerah ni mogoče drugače pričakovati.

»Saj si sinoči slišal,« je povdaril eden od njih. »Pomniš, tisti predlog, ki je padel iz množice? Borili se bomo, je bilo rečeno. Dokler pa ne razčistimo vsega tega in ne obvelja naša, naj vsak eno uro dela žrtvuje za odpuščene... Kakšen odgovor je bil od nekaterih? Od tistih, ki drugače največ kriče? Ha, ha... miloščine ne bomo dajali. Prisiliti se mora podjetje, da jih sprejme nazaj. — No, razumeš sedaj. Prisiliti se mora podjetje,« so rekli. »Prisiliti. Kdo? Tisti, ki so to kričali? Ne. Nekdo drugi. Ker če bi rekli prisiliti bomo...« eh, potem bi človek lahko verjel.

»Pa če bi dajali enourno delo za tistih 5 odpuščenih,« sem vprašal. »Ali je to res miloščina? Ali je to res umik?«

Zamahnil je sodrug z roko. »Kakšna miloščina, kakšen umik? To bi bil dokaz podjetju, da smo solidarni in da se tudi žrtve ne ustrašimo. Pokazali bi s tem, da vkljub vsemu tistih 5 ne bo gladovalo in da bomo znali uveljaviti svojo pravično voljo. Ali tisti kriki proti temu predlogu je izvirali iz bojazni nekaj dati od svojega lasnega jaza. Da bi pa kaj dal kdo iz svojega, tega pa ne. To je prevelika žrtev. Da bi s tem dokazal neomejeno voljo in solidarnost, ni utegnil misliti pri egoistični podzavestni bojazni žrtvovanja.«

»Ali veš, kako so ženske?« je rekel drugi zraven stoječi. »Ne vse, ali mnoge.«

»Kako,« sem vprašal.

»Ko se je govorilo o stavki, so rekli: Jaz našega že ne pustim. Ne pustim ga.«

Molčal sem. Nato pa rekel:

»Ko ste se borili za kolektivno pogodbo, takrat ste bili kakor eden in vsi trije prapori so vihrali složno. In zato ste tudi kolektivno pogodbo podpisali, ki vam ni v sramoto in je delavstvu v korist. Kaj se je od tedaj tako izpremenila zavednost in borbenost?«

»Psihološko razumljivo. Človek je vedno bitje, ki najprej misli na samega sebe. Zato je bilo takrat s kolektivno pogodbo zvezano tudi vprašanje vsakega posameznika. In zato je bilo, pa najsibodi rdeči, plavi ali beli, vse solidarno in enotno. Zdaj pa je vprašanje samo zaščite 5 delavcev, zaščita ene točke kolektivne pogodbe, zdaj solidarnost ni konkretno vprašanje za korist lastnega jaza. Sedaj pri eventuelni zmagi ne bo posamezni ničesar dobil, in zato je tista korajža zmanjkala. To, da tak poraz, ali bolje taka samovolja nekega obratovodje nosi s seboj tudi poraz materijelnih pridobitev, tega ne misli in ne verjame.«

»Premalo pouka je med vami,« sem rekel. »Premalo strateških razprav in taktičnih vaj. Ne misliti samo pod vplivom čustev in trenutne razdraženosti in borbenosti, ko ni sovražnika v okoliščini, temveč misliti z možgani, z razumom, z atmosfero, ki je okrog vas, pa bodo uspehi konkretni in drugačni.«

Ko sem odhajal, so strmeli dimniki tovarne v zrak kljubovalno vsem vetrovom, se nalahno, če je bilo potrebno, neznatno upogibali, a kljubovali vsemu.

In zdelo se mi je, da me je nekaj vprašalo:

»Kaj ni mar način klubovalnosti silnih dimnikov tovarne simbol vsem, ki so organizirani, disciplinirani moč? Kaj bi iz treh praporov ne mogel nastati eden, silen, delavski prapor?«

